

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 80— Cor.
 Pe jumătate an . . . 40—
 Pe 3 luni . . . 20—
 Pe o lună . . . 7—
Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 100 franci
Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi Nr. 1 a.

INSERȚIUNILE
 se primesc la administrație.
 Mulțumite publice și Loc
 deschis costă șirul 1 Gor.
 Manuscrisurile nu se in-
 napolază.

Josikafalva — Alba-Iulia.

Două localități despre care se scrie mai mult în timpul din urmă, Alba-Iulia vestită pentru vitejia ce s'a dovedit în cursul vremurilor trecute, Josikafalva pentru vitejiile timpului celui mai recent. Aceste două localități nu ar avea nimic una cu cealaltă, dacă evenimentele zilelor noastre nu le-ar fi pus alături de paginile ziarelor, înregistratoarele evenimentelor. Astăzi știm că întâmplarea dela *Josikafalva ne arată* drumul pe care trebuie să pornim, ne arată ceea ce *trebuie să facem în Alba-Iulia*.

Maghiarii se vor întreba mirați că de ce ne doare atât de mult isprava lui Urmánczy? Sălbătăcii de-acestea s'au mai comis și altădată. N'a fost alegere de deputat în care să nu fi scripșit în soare baioneta jandarmului și prea adesea-ori s'a întâmplat ca această baionetă să se încrunte în sânge. De câteori țărani noștri au fost primiți cu salve de pușcă, de câteori nu au fost stâlciți în bătăi de susținătorii împănați ai ideii de stat!? Și tot nu ne-am revoltat atât de mult! Pentru ce ne revoltăm chiar acum, când în războiu ar fi trebuit să ni-se oțelească simțurile și să nu mai simțim durerea când curge sânge. Ei nu înțeleg și nu ne pot înțelege.

În cursul vremii în care ei au putut să-și arate față de noi toate calitățile sufletului lor intolerant, s'au îmbătat de mărimea lor înșile, căci așa era hrana sufletească ce o primeau în școală și organele unei prese înveninată prin unelțirile semitismului ajuns la putere. Suprema perfecțiune a artei o căutau în literatura lor proprie și nu admiteau că un poet de-al nostru să se poată asemăna cu poezii lor. Nu admiteau ca un Eminescu să se poată asemăna cu Csokonay sau sârbul maghiarizat Petöfi. Madach era așezat alături de genialul Goethe și ceilalți semizeii ai literaturii ungurești alături de geniile lumii. Pretindeau dela noi să le învățăm istoria literaturii ungurești în estenziunea în care se învăța și în școlile lor, ca prin aceasta să vedem și noi mărirea acestei nații stăpânitoare. Ziaristica lor, subvenționată de guvernele aristocrației, înspăimânta lumea cu numeri de sute de pagini așa încât oamenii noștri, cari nu căutau morală acestor ziare, rămăneau uluiți, admiteau superioritatea lor și nu cutezau să se revoalte că noi suntem un neam exploatat și îngenuchiat prin teroarea jandarmilor susținători ai „ideii”. Și prea natural că ei se încântau și mai mult de mărimea lor proprie. Îngâmfarea și superficialitatea administrației, care au cernut daraverile de totfelul ale cetățenilor în mod capricios, uneori chiar revoltător, își are rădăcinile în această încredere în puterea lor, a superiorității lor.

Ei erau națiune și noi naționalități și se revoltau când le spuneam că și noi avem aceleași drepturi în țară ca și ei, că și ei sunt naționalitate ca și noi. . . În ochii lor aveam drepturile pe cari le au indigenii coloniilor din Africa în fața europenilor colonizatori și propagânduitorii ai culturii. Cuvintele noastre de protest se înneceau în întunericul temnițelor și în sânge.

Bugetul țării da putere numai nizuințelor și avânturilor culturale, ridica numai splendoarea sărbătorilor naționale (noi nu am avut nici sărbători naționale nici istorie!), sprijinea numai pe scăpății lor, coloniza în pământuri grase numai pe ai lor. Toate sarcinile comune, ale tuturor, toate binecuvântările unei țări se revărsau asupra lor. Așa au crescut ei și între astfel de împrejurări li-s'a format sufletul.

Acest suflet nu putea fi decât îngâmfat și intolerant. Și din acest motiv au ajuns la dezastrul de astăzi. Conlocuitorii și vecinii lor nu le sunt prieteni și zadarnic caută astăzi preteni în țările din Apus, unde lumea e cu mult mai bine informată, decât să le creadă jeliurile. În îngâmfarea și intoleranța lor și-au format o ideologie caracteristică în care națiunea statului unitar maghiar este centrul în jurul căreia sunt așezate toate celelalte „idei”. Lumea s'a schimbat în cursul măcelului de 4 ani și jum., dar nu s'a schimbat mentalitatea ungurească. Ei trăesc încă și astăzi în epoca în care neameșul își face singur dreptate între iobagii săi de cari dispune după bunul lui plac. Războiul a schimbat multe, dar nu a putut schimba efectele creșterii ungurești.

Se poate deci explica nebunia, care l-a îndemnat pe pașalul Urmánczy să se adreseze voinicilor din Pesta să-l însoțească în expediția dela Josikafalva. Disprețul și ura ce ne-o poartă, le-a ridicat pușca la ochiu și i-a îndemnat să prăjească pe rug corpurile celor chinuți de moarte. Când canibalii dela Josikafalva comiteau crima lor, au fost atât de orbiți, încât nu și-au mai dat seama că au de-a face cu concetățenii cari trăesc în aceeași țară. Și în conștiința falsă a superiorității lor, nu au simțit nici un fel de remușcare.

Guvernul republicii ungurești afirmă că s'a schimbat, că e condus de alt spirit decât guvernele regilor habsburgici. Noi însă nu ne uităm la guvernele, cari se schimbă de pe o zi pe alta, ci la masele mari ale poporului unguresc, care a rămas același, la poporul, care în timpul eliberării tuturor popoarelor a comis crimele dela Josikafalva. Și chiar dacă am crede noi că guvernul și-a schimbat și nărvul cu părul deodată, nu o putem crede despre poporul care a comis fărădelegile dela Josikafalva. Felul de a se gândi al unui popor se schimbă cu greu și în vreme lungă.

Josikafalva și alte acte de sălbătăcie ne-a despărțit de ei cu mult mai mult decât își închipue Ungurii. Astăzi vedem, că noi nu mai putem trăi cu ei și că trebuie să fim liberi și independenți, dacă nu voim să se repeteze cazul dela Josikafalva. *Josikafalva ne-a arătat ce trebuie să facem la Alba-Iulia*.

Ca să putem trăi în apropierea unguirilor, trebuie să fim independenți, în un stat național, care nu atârna de ei. Iar atunci, *când vom putea lega cu Ungurii contracte ca popor liber și independent, se vor putea crea raporturi de bună vecinătate între noi și ei*. Până atunci creșterea, obiceiurile și trecutul lor exprimate toate în regretabila întâmplare dela Josikafalva ne vor opri să ne apropiem de ei.

Josikafalva în ochii noștri este trecutul, Alba-Iulia viitorul; și noi credem, că Alba-Iulia va putea crea o atmosferă mai prietenească, o bază mai solidă pentru bunele raporturi între Români și Unguri, decât Josikafalva cu amintirile ei.

E ușor de înțeles, că soarta noastră ne-o croim noi înșine și nu mai este putere să ne înnece cuvântul, ce voim să-l spunem la Alba-Iulia. Raporturile din viitor dintre poporul nostru și poporul unguresc vor fi în mare parte influențate de atitudinea lor față de „Alba-Iulia” noastră.

La Alba-Iulia, toată suflarea românească, pentruca să ne afirmăm drepturile noastre sfinte!

Zi de zi

„Toți se pot sătura

nimeni nu trebuie să flămânzească” zice guvernul republicii ungurești într'un manifest adresat tuturor „naționalităților”. Și de fapt naționalitățile s'au săturat și până acum de toate bunătățile: *magyar kenyér* (pâine maghiară), *magyar levegő* (aer maghiar). De câteori am auzit în urechile noastre aceste cuvinte! — Da, suntem sătui acum. În trecut ni se spuneau cuvintele de mai sus de câteori cereau dela noi supunere oarbă, de câteori ni se călcau drepturile și nu aveam voie să protestăm, căci mâncam „pită ungurească” și inspiram „aer unguresc”. Și noi munciam și atunci: cu sudoarea feței noastre ne câștigam pâinea de toate zilele. Era pâinea câștigată de noi și totuși era ungurească. În proclamația guvernului republicii maghiare din Budapesta mai este ceva din acest spirit vechiu.

De altcum guvernul este cu durere pentru viitorul nostru, căci ne întreabă cum vom valoriza produsele țării noastre dacă, despărțindu-ne de ei ne pierdem vechile piețe și musterii, căci râurile și căile ferate grăbesc către centrul republicii ungurești. „Dacă vă despărțiți — zice mai departe manifestul — veți putea cu multă anevoie să cumparați și să vindeți. — Pe teritoriul Ungariei în libera republică populară găsiți de toate ce pot fi spre fericirea oamenilor”.

Noi însă și aici suntem cu puțină încredere, căci râurile nu rămân în Alföld și după republica voastră nu mai are mare ni-și poate valoriza produsele sale, iar dacă voi veți putea câștiga o gură de mare, va putea câștiga și statul nostru național, presupunând că nu ar avea-o. Dacă noi am rămânea numai pe lângă comerțul ce l-am putea avea cu voi, prețurile produselor noastre l-ați fixa voi. Iar dacă vom fi separați, fiecare în țara lui stăpân, belșugul țării noastre, — dacă vreți, — trece la voi și belșugul țării voastre la noi, după tocmeală și învoială, fără mânie și supărare.

Nu ne-am prădat în trecut energiile naționale zeci de ani de zile în procesul de divorț pornit contra economiei comune cu Austria?

De ce am dori noi să avem și în viitor un concubinaj economic? Lăsați să fie comerțul liber! Pâinea câștigată de noi să fie românească, pâinea câștigată de voi ungurească și de va fi să ne-o schimbăm, să o facem prin un comerț liber, în care nici unul nu trage scurta.

Fiecare popor să dispună liber de sine și al său, să nu-mi poată altul porunci ce am să fac eu, cu cât să dau produsele mele și pâinea ce-o scoate plugul meu din pământ, să o pot da cui vreau eu. Funcționarul care mănâncă pâinea mea să fie ales de mine și pentru mine fără jandarm la spate, să dispună singur de soarta sa, să se fericească singur. Lăsați-ne să facem cum credem noi că e bine! Deocamdată vă mulțumim de sfaturile adresate nouă „fraților”, iar de nu va fi bine cum hotărâm noi acum, și de va fi dela Dzeu, mai avem vreme și mai târziu să vă întindem mâna spre o alianță ca părți egale. Dar atunci găsim într'adevăr, de toate ce pot fi spre fericirea oamenilor: bunăînțelegere și apreciere reciprocă.

V. S.

România.

Bucovina întregă e în mâinile Românilor.

Consiliul național român din Bucovina anunță, că armata română a ocupat Bucovina întregă. În Bucovina e liniște deplină. Populația e fericită, că a scăpat de multele mizerii și mai ales de foamea, care amenința țara

întreagă. De alimentație se îngrijește România și în urma cantităților mari de alimente ce sosesc zi de zi, prețurile scad repede.

Din Cernăuți se anunță, că regele Ferdinand a instituit în Cernăuți un ministeriu. Către populația țării s'a adresat o proclamație, prin care se anunță domnia regelui Ferdinand asupra Bucovinei întregi.

Armata română a trecut deja peste hotarele Bucovinei și înaintează în Galiția spre Colomea. Generalul Fischer, fost comandant al Bucovinei a fost internat la Iași.

Serviciul nostru telegrafic dela 24 Noembrie.

Paris, 24 Noembrie. Le Petit Parisien afirmă, că armata din Orient a trecut Dunărea în ziua mobilizării armatei române. El prevede intrarea solemnă a generalului Berthelot la București.

Paris, 22 Noembrie. Englezii au intrat în Constanța.

Paris, 22 Noembrie. Contrar asigurărilor date de puterile centrale referitor la ieșirea armatelor lui Mackensen din România, legațiunea română afirmă, că acele armate s'au înmulțit și au construit fortificații nouă, astfel puterile aliate au concentrat trupe la Dunăre și au bombardat orașe românești unde comanda germană și-a postat bateriile sale cu toatecă, conform condițiilor de armistițiu, armata germană trebuia să părăsească țara în decurs de 15 zile. N'a făcut pașii necesari în scopul acesta și a provocat astfel nou războiu pe teritoriul României. Guvernul român i-a dat un termen de 24 ore, dar și termenul acesta a trecut fără rezultat, astfel România a mobilizat și a chemat sub drapel contingentele 1894—1900, declarând război Germaniei.

Serbarea victoriei aliaților și a eliberării României la Paris

Paris, 18 Noembrie. Legațiunea regală a României va face să se celebreze un serviciu divin de mulțumită în biserica română din Paris pentru victoria aliaților și eliberarea României.

Viena, 22 Nov. D. Isopescul Grecul, în numele prezidiului Consiliului național a salutat pe președintele republicii cehe, Kramarz care-i răspunde: „Mulțumitele mele pentru felicitarea trimisă mie, totodată rog să transmiteți Consiliului național român la unirea națională a poporului român cele mai sincere felicitări și să-l asigurați de simpatia mea pentru poporul român, al cărui reprezentant sper să-l pot saluta cât mai curând în Praga.

Proclamațiile armatei române.

Armata română înaintează cu pași repezi spre interiorul Ardealului. Ieri avioane românești au aruncat asupra orașelor și satelor numeroase hârtii volante ce conțin proclamații felurite, cari toate îndeamnă populația la liniște. Pe telefon ni-se comunică astăzi textul următoarei proclamații aruncate asupra orașului Alba-Iulia:

Marele cartier general.

Români,

Din înaltul ordin al Majestății Sale regelui Ferdinand I-ul, în urma chemării Comitetului național român armata noastră a trecut Carpații. Pășim cu dragoste frățască pe pământul Transilvaniei. Oștirea română vine în numele unor sfinte drepturi naționale și omenești pentru a garanta libertatea deplină a tuturor. Insuflești de aceste gânduri asigurăm pe toți locuitorii pământului românesc până la Tisa și Dunăre, fără deosebire de neam și lege, că vom păzi cu credință viața și avutul tuturor. Indemnăm deci întreaga populațiune ca sub pavăza oastei române să-și continue

ocupațiunile obișnuite astfel ca viața normală în sate și orașe să nu sufere nici o tulburare. Fiecărui locuitor i-se va respecta libera exercitare a drepturilor sale cetățenești. Dar în același timp se pune în vedere tuturora, că orice încercare de a provoca disordine, de a săvârși acte de violență ori nesupunere se va pedepsi cu toată severitatea.

Șeful marelui stat major:

PREZANU.

Solia dlui Iorga.

Marele învățat și ilustrul cugetător al neamului nostru, d. Nicolae Iorga trimite redacției Românu! următorul manuscris:

Intre alte nerăbdătoare gânduri bune, cure sboară astăzi spre voi, primiți și rostirea acestui gând al unuia, care s'a apropiat de voi, cercetând de mult, smerit, urmele trecutului, fără a-ș putea face închipuirea că viitorul va prelungi așa de repede până la deplina eliberare acest drum de lacrimi și de sânge.

Odată ne-am înfrățit în aceleași dureri, pe care înaintașii noștri au știut să le bierue; soarta voastră astăzi ca, după ce jertfa cea mai devotată a noastră, celor de aici, a rămas zadarnică, aceeaș Dreptate să încunune în aceeaș clipă silințele noastre cu silințele voastre, îmbrățișând în aceeaș răsplătire întreg neamul românesc.

Iași, 6 Noembrie 1918.

N. Iorga.

Atunci — și-acum.

E 1914, începutul războiului. „Piară Sârbia” era deviza ce și-o repetau oamenii preinși serioși deopotrivă cu copiii de stradă. La sosirea celor dintâi sute de internați sârbi, târșiți din toate ținuturile locuite de ei, lumea din oraș alerga nebună, să asiste la aceasta priveliște senzațională. Li aduceau între puși și sulii. Și nesfârșit de copii, femei, bărbați în vârstă, preoți, țărani alături de dame elegante, mame nenorocite cu nou născuți pe brațe, femei în stare binecuvântată, mii nesfârșite de oameni ruți de oboseala drumului făcut, îngroziți de brutalitatea care-i împingea. Aradul a fost ținta. Aici li s'a dat adăpost. Adăpost? Morminte doar le-a fost adăpostul. Fără deosebire de sex, vârstă, condiții sociale, au fost aruncați și îngrămădiți în cazamatele memorabile ale cetății de peste Murăș, niște pivniți zidite în pământ, cu ferreștii de temniță la suprafața solului.

În aceste suferane umede, reci, fără lumină și aer, au fost puși sub pază miile acestor nenorociți, fără altă vină decât de-a se fi născut sârbi. Ziarele maghiare spumegau de ură la adresa lor și epitetele de asasini, bandiți, gunoaie, etc., sunt numai palide ecouri din terminologia vărsată la adresa lor. Au urmat lunile de îngrozitoare închisoare ai acestor condamnați la moarte lentă, fără nici un ajutor. După câteva luni de tănjeală moartea a început să-i scape de agonia prelungită. Înecția ce se ivește numai în cuiburi de mizerie, încurând s'a înstăpânit și aici secerând fără milă victimele din cari era stoarsă orice forță fizică de rezistență. Nu s'a găsit nici măcar un singur om dela stăpânire, nici un singur ziar care să-și ridice glasul împotriva acestui măcel conștient și neiertat de barbar, la care au fost supuse aceste sute de nevinovați. Moartea sigură și îngrozitoare îi aștepta văzând cu ochii. Din cele șase-șapte mii câte au fost aduse, a pierit a treia parte. Streangul țiar fi atârnat deasupra capului, dacă în acele zile de ură și beție de războiu, ai fi îndrăznit să iei apărarea acestor sârbi nenorociți.

Și totuș. Un român, deputatul St. C. Pop, cu primejdia vieții sale chiar, și-a ridicat cuvântul de protest în fața nelegiurii ce se făcea, și delăturând orice obstacol ce i-s'a

pus în cale, după energice proteste la guvernele din Budapesta, Viena, intervenție la comandantul din Serajevo, a isbutit în sfârșit, după îndelungată șovăială a celor chemați, să se facă cercetare în afacerea lor. Grație voinței acestui om, stăruinței de fier cu care a pretins judecarea ori eliberarea acestor victime, s'a ameliorat cât de cât soarta celor ce au mai rămas cruțați de boala nemiloasă. De atunci și până astăzi în sufletul Sârbilor de pretutindeni este viu întipărit numele deputatului român St. C. Pop, iar Aradul scris le este cu litere cernite.

Acu-s patru ani. Orașul nu mai biruia înmormântarea cadavrelor bietilor sârbi pieriți în cazamatele cetății Aradului. Muria câte 30—40 la zi și au pierit câteva mii dintre ei, până când glasul stăruitor ai deputatului român a avut răsunet.

Afară din oraș trecea convoiul șirului de sicrie negre ce ducea la cimiter. Și de-atunci mi-s'au întipărit viu în memorie cuvintele unui ungar neaoș, cuvinte pe cari par'că le-aud ș-acuma: „Cu atât mai puțini dușmani de-ai noștri, nu-i păcat de ei”.

Tre-ură patru ani de omor, cari au răsturnat vechile alcătuiți ale lumii îmbătrânite. Noui temelii se pun. Sârbii mândri, victorioși intrară în cetatea Aradului și s'au înstăpânit pe aceleaș cazamate ale cetății de peste Murăș, tot atâtea morminte ale fraților condamnați aici în 1914. Barbarii, asasinii, bandiții de atunci nu vin cu sufletul întunecat de ură și răsunare, ci garantează pace, liniște și libertate. Au primit cu frăție dreapta amicală întinsă de orașul care le-a îngropat cu sufletul liniștit frații nevinovați. Nu va fi roșit obrazul unora dintre reprezentanții orașului ieșiți întru întimpinarea lor? Ei, cari cu patru ani înainte vărsau ploaia de ură în zările locale împotriva celor ce nu se puteau apăra, ei cari nu găseau la adresa lor decât termeni josnici ce nu se pot reproduce în coloanele unui ziar cinstit! Chiar dintre ei, reprezentanți ai vechiului regim înverșunat d'atunci, au avut îndrăzneala să se prezinte înaintea comandantului sârb, să-l asigure de sentimentele prietenești ale ungarilor față de sârbi, și în coloanele aceluiaș ziar să le adreseze vorbe dulci de bineventare! E prea mult!

Sârbii însă n'au uitat calvarul din Arad. Doi dintre ofițerii trupeii sosiți la Timișoara aveau între nenorociții îngroșiți de vîi, scăpați de deputatul St. C. Pop unul pe mama, altul pe fratele său. Li s'a umplut ochii de lacrimile bucuriei și ale recunoștinței, când au putut strânge mâna omului care i-a scăpat din temnița Aradului. Recunoștința manifestată de conducătorii sârbi a putut fi un moment de mulțumire sufletească pentru deputatul român, care cu primejduirea vieții sale a sărit într'ajutorul celor ce muriau fără cruțare din mila celorce aduc azi osanele la adresa lor.

Din lumea mare.

În Germania situația se complică tot mai mult. Așa se vede că țara aceasta, stăpânită până aici de militarismul cel mai neiertător, acum va fi prada războiului civil.

Liebkecht cu partida sa desfășură terorismul cel mai mare pentru biruința bolșevicilor germani. Tocmai aici este primejdia mare pentru Germania, care cu tot prețul dorește o pace grabnică.

Antanta n'a suferit dictatura militarismului german, tot astfel nu va încheia pace nici cu dictatura bolșevicilor germani. Și este hotărâtă să nu încheie pace cu Germania, până când nu se va constitui un guvern, care se aibă încrederea adunării naționale. Numai în cazul acesta va trimite și alimente.

Nu este lămurită nici afacerea Kaizerului. Wilhelm Hohenzollern n'a abzis de tron, ci a fugit numai în Olanda. Abzicerea lui a vestit-o numai cancelarul, într'o formă care nu obligă pe împăratul. — Aceasta este situația Germaniei.

Antanta, care după sforțări mari a sdrôb't militarismul, și-a propus acum să aducă pace și liniște deplină lumii prin nimicirea anarhiei, a bolșevichizmului în Rusia și dacă

va cere trebuința și în Germania. Stăm dar în pragul unui nou războiu contra elementelor fără căpătâiu, cari vreau să răstoarne orice rânduială și să introducă între oameni o veșnică războire.

La situația lumii e de amintit, că România, care luptă alături de antanta pentru nimicirea bolșevichizmului, nu perde din vedere nici aspirațiile sale naționale. Bucovina întreagă e ocupată și trupe române mai mari își fac cale în Transilvania.

Elveția nu recunoaște pe reprezentantul republicii maghiare, nici pe cel croat și german austriac, pentru că lichidarea monarhiei nu-i terminată, apoi din motivul, că antanta nu a recunoscut încă statele acestea. Iată câteva știri din lumea mare:

Din Paris se anunță, că guvernul Elveției a trimis statelor antantei și Statelor Unite o notă, în care cere: 1) începerea fără amânare a tratatelor de pace, 2) să se întrunească la Haga conferența germano-americană pentru prevederea Germaniei.

Se anunță însă, că Statele-Unite țin neșchimbabil la punctul de vedere, că pertractează numai împreună cu ceilalți aliați.

Berlin. Generalul Hindenburg a trimis conducătorilor Germaniei o telegramă rugând stăruitor să se consolideze guvernul, ca pacea preliminară să se poată încheia, pentru că antanta va încheia pace numai cu un guvern, care reprezintă toate părțile poporului.

London. Daily Mail scrie, că după informațiile guvernului englez Wilhelm al II-lea este încă tot, imperator-rex al Germaniei. Guvernul german n'a avizat despre abdicare nici guvernele aliaților, nici guvernul Statelor Unite. Se vede deci dar, că împăratul n'a abzis formal și lumea poate aștepta, ca Kaiserul într-o bună zi să se reîntoarcă. Olanda trebuie să știe, că puterile cari sunt încă în războiu cu Germania, nu se bucură că i-au oferit loc de scăpare.

Viena. Ni se telefonează: Din Paris se telegrafează, că în Vestul Germaniei statele de-acolo intenționează a forma o republică independentă din care va face parte și Slesvig-Hollstein.

ORGANIZAREA ROMÂNILOR.

Comitatul Turda-Arieș

Nici noi, cei de pe meleagul lui Traian unde a fost ucis mișelește marele Mihai Viteazul, n'am dormit în zilele aceste mărețe. În unele foi ni s'au făcut imputări, că urmașii lui dr Ioan Rațiu nu sunt la înălțimea chemării lor. La asta le răspund, că noi am lucrat dar am lucrat în tăcere, — și nu ne-am lăudat cu rapoarte și nu ne-am făcut unul la altul elogii. Cărtitorilor le înșirăm pe scurt lucrurile ce s'au săvârșit în comitatul Turda-Arieș.

Cercul Cămpeni stă sub administrația dlor dr Zosim Chirtop, dr Remus Furdui și alții. Cei ce cunosc pe dl Chirtop — știu că e în mână bună cărma, observ, că în Cămpeni n'a mai rămas pui de ungar, așa încât toate oficiile, pretură, perceptorie, oficiu silvanal etc. sunt în mâinile Românilor, cari le implinesc în mod dictatoric spre îndestularea tuturor.

Cercul electoral al Ludosului e în sarcina președintelui clubului comitatens Emil Cormoș Alexandrescu și dr Ioan Oltean avocat în Luduș. Un grup de tineri însuflețiți în frunte cu subloc. Groze au cutrierat mai toate satele din acest cerc.

Nouă celor din Turda ne-a rămas munca cea mai grea. O mână de oameni, — pentru că cei mai mulți au fost pe la fronturi până eri alaltăeri, am început să organizăm cercurile pretoriale ale Turzei, larei, Trascăului și al Vintului de sus. Patru cercuri pretoriale și pot zice aproape nu a rămas nici o comună în care să nu fi ținut delegații noștri câte o adunare constituantă.

Lucrurile de birou din centru le termină dr Iuliu Popescu, dr George Popescu, dd. Valer Moldovan, Iacob Trif și Demetriu James iar șef al gardei române este căpitanul dr. Mihail Moldovan.

Lucru de adevărați apostoli au făcut dnii dr Augustin Rațiu și locot. Alexandru Chicinaș, cari au cutrierat până acuma 41 comune. Dr George Patacean și subloc. Ioan Maier, cari sunt și acum prin Munții apuseni. Dr Eugen Mezei organizează cercul Vintului de sus.

Toți fac propagandă pentru marea adunare electorală din 24 Noemvrie, ce se va ținea în Turda în hotelul Elisabeta pentru a alege deputații la adunarea generală din Alba Iulia. Mi-am ținut de datorie să vă aduc aceste la cunoștință — nu pentru a ne lăuda — ci pentru că lumea mare, care n'a fost până acum informată — să le ia la cunoștință.

Abuzurile jandarmilor din Cristiș, Poiana, Surduc și Filea au fost anchetate și dr Aug. Rațiu a provocat cu bărbăție ca din toate comunele românești să fie momentan delăturați toți jandarmii — căci dacă nu, îi desarmează pe toți. Jandarmii au fost scoși de pe aici așa că aci e liniște în întreg comitatul și așteptăm cu toții ziua mare a învierii noastre naționale.

Turda, 20 Nov. 918.

Dr Ion Pop.

Murăș-Uioara.

În districtul Murăș-Uioara s'a finalizat organizarea mișcării naționale în toate comunele. În fiecare comună funcționează azi comitele naționale și gărzile naționale române. Insufletirea e mare și întreg districtul unanimitate declară de supus consiliului național român central, accentuând, că dorește unirea Românilor de pretutindenea. La ordinele acestui consiliu stăm gata a răspunde cu fapte.

Dr. Iuliu Morariu.

In agonie.

Guvernul maghiar a adresat națiunilor nemaghiare o proclamație în care le roagă să facă bine să rămâie în Ungaria că o să le meargă bine de aci încolo. O fi crezut guvernul maghiar că noi, conducătorii poporului român, grozav o să ne speriem de această proclamație. Defapt însă noi am râs cu hohote de ea și o publicăm chiar în *Românul* ca să vadă Români din toate părțile că guvernul maghiar, cu Jászai și cu Károlyi în frunte, umblă cu vorbe goale și promisiuni de acele cu cari ne-au înșelat de o mie de ani.

Totodată noi venim cu *fapte*, nu cu vorbe. În timp ce guvernul maghiar nu dă nimic, totatunci regele Ferdinand și cu generalul Coandă au dat un manifest către Țara Românească hotărându-se să împartă 2 milioane de hectare de pământ la țărani! Cine e mai cu dreptate față de popor: regele României ori guvernul maghiar?

Să nu vă lăsați momiți de vorbele șirete ale miniștrilor unguri, nu citiți șdrențele ce vi le aruncă acum agenții, oamenii cumpărați ai guvernului maghiar, ci rupeți-le. Maghiarii abia acum când trage de moarte țara lor se pomenesc și ei că ar fi bine să se facă ceva pentru Valahii pe cari dealtfel îi împușcă. Nu vă lăsați ademeniți.

Să veniți la Alba-Iulia pentru că să arătăm voința noastră că nu mai vrem robie și să trăim sub un acoperiș cu ceice am făcut casă de silă o mie de ani!

Ei vă aduc vorbe goale. Citiți-le numai:

Germani, Români, Ruteni, Sași, Sârbi, Slovaci,

Războiul a avut un sfârșit rău pentru aceia cari l-au început. Regii au căzut, domnii au ajuns slabi. Și Dumnezeu a voit astfel, ca să învingă aceia, cari au suferit mai mult: poporul. Azi nu mai este rege, care pentru asigurarea puterii sale, să trimită la moarte milioane de inși, în țări străine, a încetat puterea domnilor, cari pentru simbricie mică pretindeau muncă aspră dela voi și nu vă dădeau pământ nici pentru bani scumpi.

De azi înainte va fi altfel. După războiul cel mare a urmat revoluția. Împărații au fost alungați și în locul lor soarta țării o cărmuiește guvernul poporului ales de poporul liber. Fraților, dați mână de ajutor guvernului în toate acțiunile, fiindcă puterea noastră și arma noastră e înțelegerea și solidaritatea. Nici în trecut n'am fi suferit, așa de mult. Noi știm că în Ungaria popoarele nemaghiare au suferit mai mult decât Maghiarii, fiindcă neînțelegând

limba domnilor, a judecătorilor, a notarilor, — le-a fost mai ușor lor să vă înșele, să vă fure.

Dar nu credeți, că soarta poporului maghiar a fost mai bună, decât a voastră. Multele milioane ale poporului maghiar a suferit alături de voi.

Regii și domnii vă asmuțau pe unul asupra celuilalt și vă ziceau: Maghiare dă 'n Valah, Neamțule dă în Ungur, loviți-vă unul pe altul, să nu puteți lupta pentru binele vostru comun. A sosit timpul să se sfârșească cu toate acestea.

Fraților, fiți solidari, fiindcă vechii noștri dușmani dinlăunturul țării stau la pândă. Dacă vă deștramați, dacă vă desbinați, ei prind din nou puteri și ne vin din nou în gât.

Guvernul vrea să întocmească ordinea nouă a statului astfel, după cum ne învață înțeleptul Wilson din America. Fiecare popor își va întocmi viitorul, cum îl crede mai bun pentru fericirea sa.

Înlăuntrul teritoriilor sale, fiecare popor să hotărască singur în privința limbii în care vrea să învețe. De aceea guvernul republicii populare dă drept de vot fiecărui bărbat și fiecărei femei, pentru ca să aibă drept a-și ridica cuvântul în afacerile țării și a comunei sale.

Femeilor! De azi înainte și voi veți avea dreptul de a spune, că voiți sau nu războiu. Părinți fără picioare, bărbați orbi, copii morți și ne îngropați prin țări străine.

Oamenilor! Acesta e dreptul de liberă orânduire a popoarelor, propovăduit de d. Wilson.

Oameni! Guvernul republicii populare vă grăiește astfel: În Ungaria nu peste mult capătă fiecare plugar atâta pământ, cât poate lucra împreună cu familia sa și din care poate trăi cum se cade. În Ungaria de aci încolo vor fi școli bune, cari luminează poporul. Fiecare băiat va învăța să scrie și să cetească în limba sa maternă.

În republica poporului fiecare se roagă lui Dumnezeu în limba sa. De aci înainte nu omul sărac va plăti dare pentru alimente, ci omul bogat va plăti dări mari.

Știm bine, că amintindu-vă de nedreptățile vechi ascultați de sfatul acelora, cari vă îndeamnă să vă despărțiți de Ungaria.

Dar ascultați de noi! Noi suntem oamenii cari totdeauna am lucrat în interesul poporului, de aceea am suferit mult din partea conducătorilor vechi Ungarii pentru principiile noastre. Noi v'o spunem, că înainte de a vă desface de patria veche, înainte de a-ți răsturna tot, ce deja este, încercați, să trăiți în bună înțelegere și să conlucrați cu noul guvern al poporului. Dacă apoi veți vedea, că nu ne îndeplinim făgăduințele, atunci încă tot aveți vreme să vă rupeți de noi.

Să știți, că plugarului și muncitorului nu-i folosește niciodată răsturnarea rânduieiilor, pentru că plugarul are lipsă, să aibă timp, putință de a-și lucra pământul la vreme. Dacă acum ne desfacem, Ungaria se îmbucătățește, voi pierdeți târgurile, deoarece râurile și căile ferate, cari vă transportă mărfurile se îndreaptă spre inima Ungariei. Câtă vreme de frații voștri că despart sau munți înalți sau râuri largi, peste cari e obositor și greu să treceți.

În republica făcută pe teritoriul Ungariei sunt de toate, ce slujesc la fericirea oamenilor. Dar dacă țara se desbină în multe părți, atunci locuitorul dela munte n'o să aibă bucate, pe pustă înceată fabricile, că n'or avea cărbuni. Unde vor fi lemne, acolo n'o fi apă; unde va fi apă, n'or fi păduri.

Astfel apoi crește din nou puterea vechilor stăpânitori, a căror putere crește în măsura, în care slăbește poporul.

Frații mei! Decj să nu luptăm între noi, mergeți mai bine și spuneți fraților voștri români, slovaci, ucrainieni și sloveni: „nu tulburați Ungaria, care nouă nu ne face nici un rău”. Doar e o țară cu totă nouă țara republicii populare, unde fiecare are drepturi egale, mai bine împăcați-vă cu țara asta și alipiți-vă atât de strâns de ea, ca bine conlucrând, prin muncă comună să ne îmbogățim, să ne cultivăm. Și Ceho-Slovăcimea, România, Jugoslavia și Ungaria să fie ca un singur stat.

Să fie țara păcii și a dragostei republica poporului!

Asta o cere dela voi guvernul republicii populare. Acest guvern nu poate lua răspundere pentru păcatele înaintașilor săi, dar se străduiește din răspundere, să îndrepte toate aceste crime.

Membrii ministerului iau garantă înaintea voastră împreună și fiecare în parte cu averea, cinstea lor, înaintea popoarelor Ungariei și a națiunilor din apus, că vor îndeplini, ce au promis.

În numele guvernului poporului

Károlyi Mihály,
ministru-presedinte.

INFORMAȚIUNI.

Pildă pentru consiliile și gardele noastre naționale. Publicăm această declarație trimisă C. N. R. din Arad, ca pildă de urmat pe timpul când noi nu ne avem visteria națională: *Garda și Statul național român din comuna Secei vă declaram că: 1. Stăm la dispoziția C. N. R. din Ungaria și Transilvania și vom asculta cu cea mai mare supunere ordinele primite. 2. Garda națională din loc s'a format și s'a împărțit serviciul după nrul casei. 3. Gardiștii, fără deosebire, abdic de salarizarea lor, trăind în conștiința marelui interes al națiunii române. 4. Toți avuții comunei se deobligă a da mână de ajutor celor săraci ca să poată să-și asigure existența, dându-le grâu și alimente de traie. — Marele comande ale C. N. R. din Ungaria și Transilvania. Secei, în 8 (21) Nov. 1918. — Ioan Martin, G. Rusu, preot; Vasile Roman, preot; Vasile Darabonțiu, președinte, com. gardet; Ilie Stanășin Lică, Nica Darabonțiu, Ghenadie Filipescu, Mănărie Mălosav, Emanuil Ardelean, Moise Păcurariu.*

Desmintire. Agenția telegrafică ungară se plânge în străinătate, că Românii ocupând Bucovina rețin pe toți prizonierii din Rusia, cari sunt sub 35 de ani și nu-i lasă acasă decât pe cei de naționalitate română. Azi trebuie să desmintim această știre tendențioasă ca multe alte vesti ale presei iudomagiare. Cum suntem informați toți prizonierii se pot întoarce la vetrele lor nestingeriți de nișeni. Probabil însă Maghiarii din Rusia, sături și ei de multele matraplazlicuri dela ei de acasă, vor rămâne prin melegurile primitoare ale Rusiei. Știrile acestea tendențioase sunt o indigitare prețioasă pentru noi, căci ele arată că și aici vrea să se pregătească ceva.

Pepiniere de șovinism în Arad. Șovinismul aziatic încă n'a sucombat. Adierea libertății popoarelor n'a putut darăma toate cuiburile lui. Puișorii arpadieni încălzii în aceste cuiburi, mai încearcă să lovească cu pintenii lor în „Valahii puturoși”.

În edificiile gimnaziului din Arad s'a serbat azi proclamarea republicii maghiare. Infierbântați de vorbările festive, micii arpadieni — angajați de altcum ca voluntari în garda națională maghiară — s'au năpustit asupra colegilor lor români, cari purtau pe piept tricolorul românesc, și cu sălbățicia proprie firei lor i-au înzultat și-au încercat să le smulgă tricolorul.

Aceșă furie aziatică s'a manifestat azi și la școala comercială din Arad, unde între cei 500 de ascultători sunt înscriși și 8 români. Aci a căzut jertfa intoleranței șoviste elevul Axentiu Silba, care a fost maltrătat în chipul cel mai revoltător și un coteg sârb al lui.

Pretindem dela direcțiunile respective să ia măsurile cele mai riguroase față de aceste aziatisme și celor înzultați să li se dea satisfacția cuvenită. Altfel ne vom lua noi înșine satisfacție.

Timpul nou, nr. prim, foaia soldaților români din Viena, ne sosește astăzi la redacție. Salutăm cu hucurie noul confrate chemat din înflăcările Românilor din Viena să luminoze și încălzescă în aceste vremuri mărete ale națiunii noastre.

Fiert de rachiu. Fiecare comună, care vrea să fiarbă rachiu de prune, de comină ori de drojdi să-și aleagă un comitet, care să trimită la garda națională română din Arad, plața Ferenc nr. 9, doi delegați Joi, 28 Nov. n., ca să li se comunice modalitățile de fiert.

Incantarea și alimentarea în Alba-Iulia. Cu prilejul Adunării Naționale din 1 Decembrie va fi — după toate semnele — o affluentă extraordinară de lume. Să nu se uite deci că publicul nostru va trebui să se îngrijească de pe acum ca să capete locuințe, de aceea să se adreseze imediat biroului Consiliului național român din Alba-Iulia ca să ia dispozițiile necesare. Suntem informați că acest birou a recivrat deja toate otelele din Alba-Iulia și rezervează numeroase locuințe la particulari pe zile de 30 Nov. și 1 Dec. n. Rugăm apoi pe toți care participă, să ducă pâne și alte alimente dânsii.

Oficiale.

ORGANIZAREA CONSILIULUI NAȚIONAL ROM.

A. Organele centrale. Consiliul Național Român (central) s'a organizat pentru a putea rezolva afacerile sale în următoarele secții:

Președinte: Dr. Ștefan C. Pop, membrul Consiliului național român.

Secretari: dr. Sever Miclea, dr. George Crișan, dr. Petru Grozda.

I. Secția prezidențială este însărcinată cu organizarea, statistica și rezolvirea afacerilor curente.

II. Secția justițiară este însărcinată cu adunarea datelor despre atrocitățile comise în comunele românești, cercetarea jafurilor și transgresunilor săvârșite.

III. Secția culturală este însărcinată cu adunarea datelor despre oprinerea învățământului public și pregătirea reformelor pe acest teren.

IV. Secția sanitară este însărcinată cu adunarea datelor statistice despre instituțiile sanitare etc.

V. Secția economică este însărcinată cu asigurarea alimentării și pregătirea reformei agrare.

VI. Secția comercială și industrială este însărcinată cu pregătirea reformei comerțului prin organizarea tovarășiilor.

VII. Secția financiară este însărcinată cu afacerile și reformele financiare.

VIII. Secția de comunicație este însărcinată cu afacerile căilor ferate, posta, telegraful și telefon.

IX. Secția de siguranță este însărcinată cu organizarea gardelor naționale.

X. Secția de externe este însărcinată cu susținerea legăturii cu reprezentanții C. N. R. la statele și națiunile celelalte și va aduna datele pentru conferința de pace.

XI. Biroul de presă este însărcinat cu informarea ziarelor, românești și din străinătate, și a publicității.

XII. Cancelaria centrală poartă cărțile de exhibit și expedit, păstrează arhiva și biblioteca.

B. Organele din afară.

I. Consiliile comitatense se vor organiza cu secțiile de lipsă după forma de sus în reședințele vechilor comitate.

II. Consiliile comunale se aleg prin vot universal.

Secțiile C. N. R. din Arad s'au instituit după necesitatea actuală, iar referenții sunt designați de comanda din intelectualii disponibili. C. N. R. conțea însă la toți intelectualii, cari au voie și atractive la munca comună ce se sporește din zi în zi și a decis:

1. Pentru rezolvirea agendelor înmulțite a Consiliului național român din Arad și susținerea legăturii cu comitatele, sunt provocate toate consiliile naționale comitatense precum și garda națională comitatense, a exmite câte un intelectual respectiv un oficer de încredere la Arad. Exmișii vor primi împărțire stabilă în secțiile Consiliului național român din Arad, ori vor fi orientați, instruiți și reținuți pentru a completa organizarea comitatelor.

Exmișii sunt a se prevedea cu legitimațiile de lipsă din partea prezidiului ori comandei comitatense, au să aducă rapoartele despre organizarea făcută și se vor prezenta în Arad la referentul prezidial (dr. V. Avramescu).

2. Consiliul național român din Arad roagă pe toți intelectualii — în deosebi pe cei cu pregătiri speciale — de a veni la Arad pentru a fi împărțiți în secțiile înființate, unde își vor putea dezvolta cunoștințele și experiențele, formând astfel în toate secțiile centrale câte un senat care se va ocupa cu afacerile curente.

3. Exmișii vor fi provăzuți de către consiliile (gardenle) comitatense, — de locuință și vipt se va îngriji Consiliul național român din Arad.

Arad, la 24 Nov. 1918.

Dr. Ștefan C. Pop.

Gardele naționale române din Budapesta, Arad, Chitighaz, Radna, Timișoara, Lugoj, Orșova, Oradea-mare, Cluj, Sighetul-Marmației, Teiuș, Vințu de Jos, Pișchi, Sibiu, Brașov, Caransebes, Vârșet, Soborsin, Zam, Ilia, Orăștie, Hateg, Alba-Iulia, Făgăraș, Cucerdea, Apahida, Dej, Bistrița, M. Ludos, Târgul Murașului, Copsa mică, Mediaș, Sighișoara, Gherla, Careii-Mari, Sătmar, — precum și în alte locuri, unde este lipsă, — au să instituiască la gară o inspecție permanentă sub comanda unui oficer sau sergent-major.

Aceșta să pretindă în edificiul gării localitate coropuzătoare, provocându-se la ordinul ministrului maghiar de războiu. La intrarea acestui local să se arboreze steagul românesc.

Inspecția aceasta e îndatorată:

1. să primească și să dea orientările de lipsă ostașilor români;

2. să le dea tot sprijinul;

3. să-i joare pe Consiliul național român.

Loc. Rimbaș,
adutant.

Major Vlad,
comandant.

SERVICIUL NOSTRU TELEGRAFIC.

Reghinul-săsesc, 25 Nov. — Armatele române din Bucovina sub conducerea generalului Iliescu au trecut Carpații pe la Cărlibaba și străntoarea Rotunda. Avantgardele au intrat în Rodna nouă și veche, Bârsa, Sighetul-Marmației, Bistrița și Năsăud. Intre Dobrișin și Sighetul Marmației s'a intrerupt comunicația trenului.

Iasi, 24 Nov. Deputatul bucovinean drul Aurel Onciul a fost detinut și internat la Iasi. (Dr. A. Onciul fusese agentul Nemților. N. R.)

Brașov, 24 Nov. Românii au ocupat Cămpina. În satele săsești din jurul Brașovului se află încă vre-o 30 mii de Nemți, cari consumă alimentația populației și recvirează cu forța.

Iasi, 24 Nov. În România au fost chemate sub drapel toate clasele începând dela 1884.

Cernăuți, 24 Nov. În Bucovina s'a format următorul guvern provizor: președinte Dionisie Bejan, externe: dr Sextil Pușcariu, sanitate: dr Georgian, restaurarea țării: dr Vasile Mircu, interne: Dori Popoviciu, asigurarea țării: Nicu Flondor, agricultură: Ghi. Sârbu, culte: dr Radu Sbierea, comerț și finanțe: Hacman, plenipotențiat la Iasi: dr Vasile Bodnerescu.

Budapesta, 25 Nov. Amovarea generalului Siegler. La intervenția Consiliului național român ministrul maghiar de războiu a amovat din post pe generalul Siegler, care a figurat până acum ca comandantul suprem al armatelor din Transilvania.

Budapesta, 25 Nov. La intervenția Consiliului național român ministrul de războiu maghiar și-a modificat ordinul referitor la chemarea sub drapel a contingentelor 1896 - 900 în înțelesul, că soldații români să constituie armată românească independentă de cea maghiară.

POSTA ADMINISTRAȚIEI.

Mai multora. — Numeri vechi nu mai avem, — abonamentul se compută din ziua solvirii.

Calendarul Partidului în anul acesta nu apare. În scrisoare nu putem răspunde, fiindcă suntem supraîncărcați cu lucru. — Rugăm indulgență, căci toți vor primi ziarul — afară de cei ce nu au solvit abonamentul — intrucât posta nu ne face greutăți.

POSTA REDACȚIEI.

Numeroasele rapoarte despre organizarea politică și militară a Românilor se vor publica rând pe rând și scurtate. Peste tot rugăm să nu ni se trimită articoli lungi, atâta vreme cât nu dispunem de hârtie ca să înmulțim paginile ziarului.

E. S. — Suntem informați, că astăzi e foarte înlesnită circulația poștei internaționale. N'aveți decât să scrieți cât mai degrabă.

I. S. E. C. în Curte. — Declarația a ajuns la destinație. Ziarul vi se expediază regulat de aici. Salutați.

P. C. în S. — Citiți în ziar avizurile librărilor noastre din Arad.

Improvizatorilor de poezii. — Regretăm foarte, că aici suntem neputincioși și nu-i chip să facem corecturi ca 'n proză. Rugăm să nu ne cereți imposibilul. Dacă natura ne-a lipsit de darul divin de a fi poeți născuți, atunci nu ne forțați să vă coregem și publicăm versurile...

V. I. C. — Toate momentele esențiale ale mișcării de acolo le prinde admirabil condeii scriitorului care s'a angajat ca cel dintâi cu serviciul de informație pentru noi. Încercați subiecte independente, de altă natură.

S. C. D. — Articolele le vom publica — după Alba-Iulia. Dorim restabilire completă și să vă reușiască să faceți ordine în Cluj — înlăturând orice politică sectaristă. La întrebări: totul merge strună. Salutați.

Dr. I. C. — Trimiteti abonamentul prin cineva ocazional, până se restabilește circulația paralelor în părțile sudice.

Redactor responsabil: Dr. Sever Miclea.

Editor responsabil: Aurel Rusu.

Prețul unui exemplar 30 filieri.